

شيوه نامه استفاده مسؤله از هموش مصنوعى

دانشگاه علوم پزشكى كردستان

دانشكده پزشكى

مقدمه، اهداف و دامنه شمول

مقدمه

با توجه به رشد سریع فناوری‌های هوش مصنوعی و ورود آن به حوزه‌های آموزش، پژوهش و خدمات سلامت، ضرورت دارد چارچوبی مشخص برای استفاده صحیح، اخلاقی و قانونی از این ابزارها در دانشگاه علوم پزشکی کردستان تدوین شود. این شیوه‌نامه با هدف ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش، پیشگیری از سوءاستفاده علمی و حفظ اعتبار دانشگاه تهیه شده است.

اهداف

- ارتقای کیفیت یادگیری و پژوهش با بهره‌گیری از ابزارهای نوین
- ترویج فرهنگ استفاده مسئولانه و آگاهانه از هوش مصنوعی
- پیشگیری از تخلفات علمی و صیانت از حقوق مالکیت فکری
- حفظ محرمانگی اطلاعات بیماران و داده‌های حساس

دامنه شمول

این شیوه‌نامه شامل کلیه دانشجویان، دستیاران، پژوهشگران و اعضای هیئت علمی در دانشگاه علوم پزشکی کردستان می‌شود و در تمامی فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و بالینی کاربرد دارد.

تعاریف، اصول کلی و کاربردها

تعاریف کلیدی

هوش مصنوعی (AI): سامانه‌های نرم‌افزاری که قادر به تحلیل، تولید یا پردازش داده و محتوا به صورت خودکار

هستند. ابزارهای تولید محتوا در این حیطه شامل Bard, Claude (Anthropic), Copilot, ChatGPT و

Jasper AI و Writesonic و سایر نرم‌افزارهای مشابه آن‌ها می‌باشند.

استفاده مسئولانه: استفاده‌ای که با رعایت اصول علمی، اخلاقی و حقوقی انجام شود.

بُعد	شرح	نمونه اقدامات مسئولانه	نمونه اقدامات غیرمسئولانه
اصول علمی	استفاده از داده‌ها، منابع و روش‌های علمی معتبر برای اطمینان از صحت و دقت محتوا	-استناد به منابع علمی و رسمی (کتب، مقالات معتبر، پایگاه‌های داده دانشگاهی) -بررسی صحت آمار، داده‌ها و نتایج قبل از تدریس یا انتشار -استفاده از نرم‌افزارهای تحلیل داده استاندارد و گزارش کامل روش‌ها -ارزیابی و بازبینی پیش از انتشار مقاله یا ارائه علمی	-انتشار داده یا آمار بدون ذکر منبع -تحریف نتایج برای اثبات فرضیه شخصی -استفاده از منابع غیرمعتبر یا سایت‌های غیرعلمی -حذف داده‌های نامطلوب برای دستیابی به نتیجه دلخواه
اصول اخلاقی	رعایت احترام، صداقت، شفافیت و پرهیز از هرگونه آسیب‌رسانی به افراد، گروه‌ها یا جامعه علمی	-اعلام استفاده از هوش مصنوعی در تولید محتوا یا تحلیل داده -کسب رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان پژوهش -بررسی صحت و بی‌طرفی محتوا پیش از تدریس یا انتشار -رعایت ادب و احترام در نقد علمی و فضای مجازی دانشگاهی	-انتشار محتوای غیرعلمی، توهین‌آمیز یا تبعیض‌آمیز -پنهان کردن منبع تولید محتوا..... از جمله -استفاده از AI بدون اعلام -جعل داده، دستکاری تصویر یا حذف یافته‌های نامطلوب -رفتار ناعادلانه در همکاری‌های پژوهشی (نادیده گرفتن همکاران)
اصول حقوقی	رعایت قوانین، مالکیت فکری، حقوق نشر، و حفظ	-ذکر منبع در استفاده از آثار دیگران (متن، تصویر، داده، کد)	-کپی‌برداری یا ترجمه بدون اجازه یا ذکر منبع -انتشار اطلاعات شخصی بدون رضایت فرد

حریم خصوصی در
فعالیت‌های علمی

- رعایت قوانین کپی‌رایت، نشر، و حفظ
داده‌های شخصی

- نقض مجوزهای نرم‌افزار یا دسترسی غیرمجاز به
داده‌ها

- عدم آپلود یا انتشار داده‌های حساس
سازمانی یا شخصی

- استفاده از منابع دزدی ادبی یا پایگاه‌های غیرقانونی

- استفاده از نرم‌افزارها و منابع دارای
مجوز

اصول آموزشی

ارتقای یادگیری و انتقال
درست دانش با رعایت
انصاف، صداقت و احترام به
حقوق آموزشی دیگران

- طراحی آزمون‌ها و تکالیف اصیل و
متناسب با اهداف یادگیری
- اعلام استفاده از منابع و کمک‌های
خارجی (از جمله AI)

- تقلب در آزمون‌ها یا استفاده غیرمجاز از کمک‌های
بیرونی

- ارائه مطالب اشتباه یا غیرمعتبر در تدریس

- تبعیض یا جانبداری در ارزیابی دانشجویان

- ارسال یا انتشار تکالیف و پروژه‌های دیگران به نام
خود

- تشویق به تفکر انتقادی و استناد علمی
در تکالیف

- رعایت انصاف در نمره‌دهی و
بازخورد

اصول فناوری و هوش مصنوعی

استفاده آگاهانه، شفاف و
اخلاق‌محور از فناوری‌های
نوین در تولید و انتشار محتوا

- اعلام استفاده از ابزارهای AI در تولید
یا ویرایش محتوا
- بررسی صحت و اعتبار خروجی‌های
هوش مصنوعی

- تولید یا انتشار محتوای AI بدون ذکر منبع یا اعلام
آن - انتشار محتوای نادرست یا گمراه‌کننده حاصل از
AI - وارد کردن داده‌های محرمانه در پلتفرم‌های
غیرامن

- وابستگی کامل به AI بدون تحلیل علمی یا انسانی

- استفاده از AI برای کمک آموزشی، نه
جایگزین اندیشه انتقادی

- رعایت حریم خصوصی هنگام
وارد کردن داده در ابزارهای آنلاین

اصول کلی استفاده

- رعایت صداقت علمی و اخلاق حرفه‌ای در تمام مراحل

- ذکر نام ابزار یا پلتفرم مورد استفاده در صورت بهره‌گیری از AI
- استفاده از AI به عنوان ابزار کمکی، نه جایگزین کامل تفکر و تحلیل فردی
- پرهیز از وارد کردن اطلاعات محرمانه بیماران در پلتفرم‌های عمومی

توصیه‌ها: استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در مراحل مختلف پژوهش به صورت کلی بلامانع است به شرطی که:

- منبع استفاده از ابزار به صورت مشخص در مستندات منتشر شده ذکر شود (نام ابزار، نسخه، تاریخ استفاده)
- خروجی‌های دریافت شده از ابزارهای هوش مصنوعی قبل از استفاده باید مورد بازنگری، اعتباربخشی و تایید علمی قرار گیرد.
- از ابزارهای استفاده گردد که از لحاظ امنیتی و حریم خصوصی، قابل اعتماد باشند.
- در صورت استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی به عنوان ابزار کمکی، عنوان شود که "این بخش با کمک هوش مصنوعی (ابزار X) تولید شده است".

در پروپوزال‌های پژوهشی پژوهشگران موظفند:

- در صورت برنامه‌ریزی برای استفاده از هوش مصنوعی در طرح اصلی، این موضوع را در بخش روش‌شناسی پروپوزال اعلام کنند.

-دلایل استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی، مزایای آن و نحوه ای مدیریت ریسک های احتمالی را شرح

دهند.

در گزارش های پژوهشی استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در:

-تولید متن : باید مشخص شود.

-تولید تصویر یا نمودار: باید منبع و نحوه ای تولید ذکر شود.

-تحلیل داده: باید روش استفاده و اعتبار آن شرح داده شود.

کاربردهای مجاز

- کمک به یادگیری مفاهیم علمی و مرور مطالب درسی
- ویرایش و بهبود نگارش علمی (با ذکر استفاده)
- کمک به تحلیل داده های پژوهشی با نرم افزارهای معتبر به مانند استفاده از کد نویسی یا کمک به تکمیل کد های مورد استفاده برای انالیز در نرم افزار های مختلف آماری
- شبیه سازی سناریوهای آموزشی یا بالینی برای تمرین مهارت ها

کاربردهای غیرمجاز

در زمینه تولید محتوا

- استفاده مستقیم از خروجی های هوش مصنوعی بدون بازنگری و اعتبارسنجی

- استفاده از هوش مصنوعی برای تولید بخش های کلیدی پژوهش (مانند تولید داده های اصلی، یافته ها، بحث و نتیجه گیری) بدون مشارکت واقعی پژوهشگر
- استفاده از هوش مصنوعی به جای نقل قول یا استناد به منبع (سرقت ادبی مخفی).
- استفاده از هوش مصنوعی برای تولید منبع یا استناد غیر واقعی

در زمینه تحلیل داده

- استناد به نتایج تحلیل داده های هوش مصنوعی بدون اعتبارسنجی و تایید علمی
- استفاده از هوش مصنوعی در اجرای آزمون های آماری بدون دانش کافی از نحوه ای محاسبه و محدودیت های آن
- استفاده از هوش مصنوعی برای دستکاری یا تغییر داده های پژوهشی یا اصلی و در نهایت تولید داده های مصنوعی

در زمینه تولید تصویر

- استفاده از تصاویر تولیدی هوش مصنوعی در بخش های تحقیقاتی اصلی بدون ذکر منبع
- استفاده از تصاویر تولیدی هوش مصنوعی به عنوان نتیجه نهایی یک آزمایش یا مشاهده واقعی
- استفاده از تصاویر تولیدی هوش مصنوعی به گونه ای که موجب گمراهی خواننده شود.

در زمینه حریم خصوصی و امنیت

- وارد کردن داده های شخصی، محرمانه یا حساس به ابزار هوش مصنوعی آنلاین
- استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی بدون اطمینان از رعایت مقررات حفظ حریم خصوصی
- استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی که تحت نظارت قانونی نیستند یا مقررات داخلی را نقض می کنند.

مسئولیت‌ها

- **دانشجو:** اطمینان از صحت و اصالت محتوای تولیدشده

- **استاد راهنما یا پژوهشگر:**

- نظارت بر استفاده صحیح از AI در پروژه‌ها و پایان‌نامه‌ها
- استاد راهنما یا پژوهشگر مسئول نهایی تولید محتواست، حتی اگر محتوایی با کمک هوش مصنوعی تولید شده باشد، پژوهشگر یا استاد راهنما مسئول صحت علمی مطالب، دقت آن و منطبق بودن آن با اخلاق پژوهش و سازگاری با اهداف پژوهش است.
- عدم انتقال مسئولیت تولید اطلاعات به ابزارهای هوش مصنوعی (با توجه به عدم درک مفاهیم علمی دقیق و عمیق، اخلاقی و اجتماعی، بنابراین مسئولیت و تصمیم‌گیری نهایی و تفسیر نتایج، بر عهده پژوهشگر یا استاد راهنما می‌باشد).

- **دانشکده:** آموزش و اطلاع‌رسانی درباره ابزارها و خطرات احتمالی

حریم خصوصی و امنیت داده

- ممنوعیت وارد کردن اطلاعات شناسایی بیماران یا داده‌های محرمانه در پلتفرم‌های عمومی
- استفاده از نسخه‌های امن و دارای مجوز برای پردازش داده‌های حساس

ضمانت اجرا و پیامدهای تخلف

- **تخلفات جزئی:** تذکر شفاهی یا کتبی

- **تخلفات متوسط:** کسر نمره یا رد پروژه

- **تخلفات جدی:** ارجاع به کمیته انضباطی و اعمال مجازات‌های انضباطی

بازنگری

این شیوه‌نامه هر سال با توجه به پیشرفت فناوری و بازخورد کاربران بازنگری می‌شود.